

VÝROČNÍ ZPRÁVA O ČINNOSTI TÝMU Č. 10 PRO ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ ZA ROK 2020

Vedoucí týmu: Ing. Jan Valentin, Ph.D.

Tajemník týmu: Ing. Petr Svoboda

1. Poslání a charakteristika týmu

Tým č. 10 pro životní prostředí je průřezovým týmem. V rámci činnosti týmu se snažíme reflektovat zvyšující se environmentální požadavky na realizaci staveb s respektováním zásad ochrany životního prostředí, jakož i hledisek optimalizace využití přírodních zdrojů a rozvoj tomu odpovídajících technologií. V roce 2020 v oblasti environmentálních problematik byla vlivem protiepidemických opatření zhoršená možnost spolupráce s rozhodujícími ministerstvy, především s MPO a MŽP. Přesto byly připomínkovány rozhodující předpisy týkající se odpadového hospodářství.

2. Uskutečněná jednání

V roce 2020 se uskutečnilo jedno oficiální jednání týmu, 17. jednání týmu pro ŽP se uskutečnilo v prezenční podobě kombinovaně s on-line přístupem dne 15. 6. 2020 na Sdružení pro výstavbu silnic. Všechny úkoly z předešlé porady týmu směřovaly k dokončení norem a dalších předpisů, které byly prezentovány na posledním 16. jednání týmu. Bohužel připomínková jednání vzhledem k aktuální epidemiologické situaci neprobíhala podle plánu, je také stále obtížnější přesvědčit nejvýznamnější odborníky, aby se věnovali tvorbě a připomínkování technických předpisů, zvláště když se stále častěji prodlužuje doba pro vypořádání připomínek i z důvodu nekonstruktivních ataků firem prosazujících své vlastní technologie nebo výrobky.

Základní informaci ke zkušenostem z praxe s uplatňováním vyhlášky č. 130/2019 Sb. týkající se opětovného použití znovuzískané asfaltové směsi podal Ing. J. Valentin, Ph.D. Informoval, že je zpracován návrh metodiky ŘSD ČR pro zkoušení. Byly vzneseny pochybnosti také k limitům pro kvalitativní třídy (12 mg a 25 mg PAU), limit se zdá příliš přísný a poměrně velké množství materiálů bude končit na skládkách. V této souvislosti byl diskutován příspěvek RNDr. Petra Kohouta ze společnosti Forsapi s.r.o., který byl poskytnut členům týmu. Z něj plyne, že přibližně 75 % z testovaných více jak 3 500 různých vzorků jednou laboratoří spadá právě do tříd s max. 25 mg/kg PAU. Toto se i později potvrdilo z dalších výsledků a rozsáhlého souboru dat, který má k dispozici např. ALS Czech Republic.

V rámci diskuze členové týmu upozornili, že je stále vyvíjen velký tlak na zkušební laboratoře, aby zajistily výsledky zkoušek včas. Nepříznivé výsledky vyvolávají nutnost změn u některých projektů, což je samozřejmě především u projektů podporovaných dotacemi velice problematické. Zároveň bylo opět potvrzeno, že obalovny nejsou schváleny podle § 14 odst. 1 zákona o odpadech a nelze očekávat, že k jejich schválení dojde v nejbližší době a ve velkém měřítku. Později navíc vyplynulo, že nový zákon o odpadech č. 541/2020, který vešel v platnost od 1. 1. 2021 tuto problematiku dále upravil a pro obalovny zrušil možnost schválení dle § 14 odst. 2 zákona

Důležité je rovněž neztratit dobrou komunikaci s MŽP a Státním zdravotním ústavem, protože správné nastavení limitů a optimalizace zkušebních postupů jsou klíčové záležitosti.

Ing. P. Svoboda informoval o návrhu normy prEN 17392-1 Sustainability of construction works – Environmental product declaration – Core rules for road materials – Part 1: Bituminous mixture. Tento návrh byl poskytnut členům týmu č. 10 pro ŽP a č. 6 pro asfaltové technologie za horka k vyjádření v rámci tzv. formal vote. Návrh normy byl na jednání týmu stručně projednán. Bylo konstatováno, že v této podobě může mít v ČR norma pouze doporučující charakter vzhledem k malé zkušenosti s uplatňováním EPD. V případě povinného zavedení by se jednalo spíše o další byrokratický prvek než o pozitivní krok k udržitelnosti stavebních prací. Pozn. Připomínky byly po jednání týmu zaslány CEN, ale norma nebyla schválena, o dalším stavu budeme informovat.

Ing. J. Valentin informoval o jednáních HSE komise EAPA. Na podzimních zasedáních EAPA v roce 2019 bylo dohodnuto, že budou založeny nové pracovní skupiny, které se budou zabývat aktuálními otázkami výroby asfaltových směsí a realizace asfaltových vozovek. Úkolem těchto pracovních skupin (Task Forces – TF) je shromažďovat a vyměňovat si informace, poskytovat fórum pro diskusi, sledovat novou legislativu a připravovat interní poziční zprávy a informace určené ke zveřejnění mimo EAPA.

Jde zatím o tyto dvě pracovní skupiny: Používání TF pro R-materiál a TF pro asfaltové výpary a emise. Členové těchto týmů mají pracovat hlavně e-maily a videokonferencemi. Informace z poslední videokonference z pracovních skupin byly členům týmu pro ŽP poskytnuty.

Ing. J. Valentin informoval o obnovení činnosti pracovní skupiny MPO týkající se opětovného použití materiálů ve stavebnictví s tím, že v budoucnu by se komise měla zabývat především betonovým recyklátem (směsným recyklátem) a zeminami. Obnovená pracovní skupina se sešla pouze jednou a bude nutné iniciovat další setkání.

Kromě 17. jednání týmu se uskutečnilo několik jednání, která se konala především ke konsolidaci připomínek k legislativě.

3. Členská základna týmu

V roce 2020 nedošlo ke změnám v členské základně. Všem členům týmu byly zpřístupněny dokumenty na platformě MS Teams. Jsou tam publikovány informace z jednání týmu a další související dokumenty.

4. Související pracovní jednání

V souvislosti s činností týmu se Ing. Jan Valentin, Ph.D., nebo Ing. Jiří Fiedler zúčastňovali pravidelného jednání komise HS(E) při EAPA, kolegově se rovněž zapojili do činnosti nově vzniklých pracovních skupin k opětovnému použití materiálů a recyklaci a také k problematice výparů při práci s asfaltovými směsmi. Tajemník týmu se zúčastnil on-line jednání pracovní skupiny CEN/TC 227/WG 6, ve které je sledována činnost technických komisí zaměřených na problematiku životního prostředí (především CEN/TC 350 a 351).

Dále se uskutečnilo několik jednání na MPO týkajících se problematiky dotací k podpoře podnikání. Pro nové programové období 2021–2027 je připraveno téměř 80 mld. v rámci Operačního programu Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost. První dotační programy se budou otevírat již letos v létě a řada z nich se bude týkat životního prostředí. Podporu dostanou energeticky úsporné projekty, obnovitelné zdroje energie či čistá mobilita. OPTAK bude určen zejména pro podporu malých a středních podniků (podniků do 249 zaměstnanců). Na své si však přijdou i velké podniky, nadnárodní koncerny i začínající start-upy.

V rámci EAPA byla současně vytvořena platforma dvou dalších pracovních skupin – LCA a nízkoteplotní asfaltové směsi. Aktivity těchto pracovních skupin budou též nadále sledovány a informace sdíleny.

5. Výsledek činnosti v roce 2020

V roce 2020 byla činnost zaměřena především na připomínkování legislativních návrhů a technických norem. Byly zpracovány připomínky k návrhu vyhlášky o kritériích, při jejichž splnění je asfaltová směs vedlejším produktem nebo přestává být odpadem. Vyhláška obsahuje ustanovení, že se nevztahuje na vrstvy z penetračního makadamu. Bez vypracování způsobu zacházení s těmito směsmi, který by byl definován v textu nebo v samostatné příloze této vyhlášky, by vedlo spíše ke zhoršení stavu. Proto jsme MŽP zaslali návrh na úpravu vyhlášky s popisem nakládání s těmito vrstvami včetně podmínek na dočasné mezideponie v rámci stavby. Tento materiál lze na místě využít efektivně zpět do staveb bez ohrožení životního prostředí. Parametr 25 mg/kg sušiny pro úroveň ZAS-T2 (materiály, které jsou druhotným materiálem) je na základě zkušenosti v praxi příliš přísný. V posledním roce platnosti vyhlášky bylo naměřeno mnoho zkoušek, kde parametr vychází mírně nad 25 a jedná se pouze o druhotné znečištění a ne primárně o přítomnost dehtu v konstrukci. Podle výsledků z měření za poslední rok by tak bylo možné využít tento materiál jako druhotný. Navrhli jsme limit 50 mg/kg sušiny pro ZAS-T2 tak, jak to je např. ve Francii. Dále byly uplatněny i další méně významné připomínky.

Dále byly zaslány po projednání se členy týmu připomínky k vyhlášce o podrobnostech nakládání s odpady. Připomínek bylo přes 40, některé neopodstatněně zpřísněné limity pro některé prvky by znamenaly zvýšení skládkování zemin a dalších materiálů.

Proběhlo připomínkové řízení k návrhu normy prEN 17392-1 Sustainability of construction works – Environmental product declaration – Core rules for road materials – Part 1: Bituminous mixture. Tato norma nakonec nebyla zatím v rámci CEN schválena.

Dokončena byla norma ČSN 73 6141 Požadavky na použití R-materiálu do asfaltových směsí.

6. Informační zdroje a spolupráce s jinými institucemi

6.1. informační zdroje – např. EAPA, CEN, ÚNMZ, ČAS, MŽP, ČIŽP, MPO, Státní zdravotní ústav, výrobci materiálů,

6.2. spolupráce s jinými institucemi – VUT v Brně, ČVUT v Praze a další.

7. Program činnosti na rok 2021, předpokládané termíny jednání

V nadcházejícím roce by se činnost týmu měla zaměřit na následující témata:

- pokračování zpracování vyhlášek pro další oblasti – betony a zeminy k druhotným materiálům vznikajícím při stavbě a rekonstrukcích pozemních komunikací;
- sledování a informace o zkušebních úsecích, kde se aplikují buď vedlejší produkty (strusky, popílky, spalovenské škváry apod.), nebo se uplatní vysoké podíly asfaltového R-materiálu;
- informace o realizaci projektů TA ČR a MPO TRIO zaměřených na technologie šetrné k ŽP;
- sledování problematiky uplatňování zkoušek nebezpečných přísad v rámci revizí norem na výrobky pro stavbu vozovek;
- sledování a připomínkování dokumentů vznikajících v rámci činnosti EAPA a její komise HSE a dalších komisí týkajících se problematiky životního prostředí;
- iniciace a realizace projektů zaměřených na efektivnější využívání přírodních zdrojů;
- informace o nových výzvách MPO v rámci Operačního programu Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost (OPTAK);
- průběžné sledování vývoje situace v oblasti EIA;
- monitoring v oblasti zeleného zadávání a případná iniciace možného využívání tohoto moderního nástroje v podmínkách českého silničního hospodářství, vzhledem k zásadám zadávání veřejných zakázek dle § 6 ZZVZ zařazuje principy sociálně odpovědného zadávání, environmentálně odpovědného zadávání a inovace.

Zpracovali: Ing. Jan Valentin, Ph.D., vedoucí týmu
Ing. Petr Svoboda, tajemník týmu

V Praze dne 15. 2. 2021